

D. G. GY.

Dálnoki Gaál Gyula az egyik élenjáró különc Krúdy Gyula panoptikumában. Vagy valódi nevén szerepelteti műveiben, vagy — mint több Szindbád novellában — Ketrényi Nagy Sámuelnek kereszteli. Felbukkan az öreg színpad az Éjszakák az utcán, az Egy régi udvarházból, Az első virág, A három muskatéros és Az álombeli lovag című novellákban is, míg az Álmoskönyvben egyszerűen D. G. Gy.-vel jelöli a nagybajszú bohém álomfejtéselt.

A Nyíregyházán élő és írónak készülő fiatal Krúdy két ember búvkörébe került, az egyik volt Kálnay László, a másik ez a vérbeli Krúdy-hős, D. G. Gy., aki „negyven évig volt vándorszínpad és korának legjobb nőismerőjének mondta magát. Bejárta a régi, romantikus Magyarország minden falvát, városkáját, kastélyát még abban az időben, mikor Pest is csak mezővárosnak számított.”

Dálnoki Gaál Gyula 1839-ben született Szatmárnémetiben, iskoláit szülővárosában és Pesten végezte (még a műegyetemre is járt), majd 1850-ben beállt színésznek. 1875-ig az István téri Színkörben, (amely a mai Klauzál téri vásárcsarnok helyén állt), és a nagyfrú Budai Színkörben (fából készült épületét 1937-ben bontották le a Horváth kertben) játszott. Aztán beállt vándorszínpadnak, s becsülettel, nagy ambícióval csinálta is 1898-ig, amikor is nyugdíjba vonult. Krúdy sokszor leírta róla, hogy ő volt Magyarország legelső nyugdíjas színésze. 30 forintot kapott minden elsején. Igaz, hogy tevékeny részt vállalt a magyar színészet ügyének rendezésében.

A visszaemlékezések megemlítik, hogy D. G. Gy. lejjobban intrikusokat és eselszököket alakított, de nagyszerű volt jellemszínésznek, rendezőnek, sőt még szerzőnek is. Sok darabot írt, ezeket 1860, és 1880 között gyakran előadták országszerte. A Görgői, a Spanyol inquisitio, A haragpoétikus vígjátéka, a Menyasszony a sárga, az Itt van Kosuth című darabjai népszerűek voltak a közönség körében. Még politikai afférja is akadt, ugyanis a Világosvári

gyásznapi című ötfelvonásos korrajzát — amelyet több hazai színpadon, sőt, Német- és Lengyelországban is előadtak — a kormányzat 1861-ben betiltotta.

Nyugdíjazása után D. G. Gy. Nyíregyházán telepedett le, itt is halt meg 1901-ben. „Persze nem az atyafiaknál szállt ott akkor sem, mert szerette a legényéletet. Szobácskaja volt a Nádor utcában, és az ismeretségünk folyamán később sikerült őt egyik legbensőbb barátomnak mondhatni, bár cirka negyven esztendőnyi korkülönbség választotta el a tanulásban lévő ifjút a „penziós komédiás”-tól, mint azok a komoly úriemberek nevezték, akik még mindig nem akarták neki megbocsájtani, hogy egykor csúffá tette a nemes Gaál-familiát. Elszökve vándorszínpadnak egy névtelen szubrett után” — írja Krúdy egy visszaemlékezésében. D. G. Gy. Nyíregyházán a helyi Polgári Kör könyvtárosi tiszteletét töltötte be igen lelkiismeretesen, noha főként a Rigó kocsmában tartotta szóval népes asztaltársaságát. Volt mit mesélgetnie, hiszen személyesen ismerte Szendrey Júliát, Pálmay Ilkát és a nevezetes Csicsónét. Ebben az időben még a Szabolcsi Szabadsajtóba is sokat írogatott emlékeiről.

Krúdy mindig is büszke volt arra, hogy a jeletposzkorkülönbség ellenére is befogadta őt a két öreg bohém, D. G. Gy. és az ugyancsak idős Kálnay László. Tőlük tanulta meg az alkohol élvezetét, a hölgyek „természetráját”, ők engedtek számára betekintést egy különös életmódba, amelynek lényege a társaság, az anekdota, a „mesemondás”, a bor és az asztaltól asztalig való vándorlás az éjszakában. De ők voltak azok is, akik tanácsaikkal, buzdításukkal segítettek az írói pályára elszántan készülő Krúdyt aki nagyon sokat adott mentorai véleményére. „... az irodalmi ambíció rám talált a nyíregyházi régi házban, holott már azt kezdtem hinni, hogy D. G. Gy. a nyugalmazott vándorszínpad legelső ember a világon, akinek példáját minden irányban követnem kell” — írta Krúdy Gyula 1930-ban.

Fehér Béla